

UCHWAŁA

Dnia 17 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Bartczak

w sprawie z wniosku A. W., J. W. i M. W.

przy uczestnictwie Przedsiębiorstwa Gospodarki Wodno-Ściekowej G.

sp. z o.o. w S.

o udzielenie zabezpieczenia,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 17 grudnia 2015 r.

zagadnienia prawnego

przedstawionego przez Sąd Apelacyjny

postanowieniem z dnia 10 września 2015 r.,

"1. Czy wskutek udzielenia przez sąd pierwszej instancji zabezpieczenia roszczenia o stwierdzenie nieważności, ewentualnie o uchylenie uchwał walnego zgromadzenia spółki z ograniczoną odpowiedzialnością - poprzez wstrzymanie wykonalności uchwały o odwołaniu dotychczasowego członka zarządu oraz uchwał o powołaniu nowego składu zarządu, uprawnionym do wniesienia zażalenia na postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia w imieniu spółki oraz do reprezentowania jej w postępowaniu zażaleniowym jest zarząd w nowym czy też w dotychczasowym składzie?

2. W przypadku uznania, że wstrzymanie wykonania uchwał powoduje odzyskanie, na czas trwania zabezpieczenia, uprawnień przez zarząd w poprzednim składzie oraz zważywszy, że wnioskodawcą jest członek zarządu spółki odwołany uchwałą, której wykonalność wstrzymano - czy doręczenie odpisu postanowienia zabezpieczającego na adres obowiązanej spółki nieposiadającej kuratora (art. 253 § 2 k.s.h.) powoduje rozpoczęcie biegu terminu do

zaskarżenia postanowienia zabezpieczającego, czy też doręczenie takie należy uznać za bezskuteczne?

3. Czy hipoteza artykułu 253 § 2 k.s.h. obejmuje także stan faktyczny, w którym konflikt wspólników znajduje wyraz w podejmowaniu w krótkich odstępach czasu kolejnych uchwał zgromadzenia wspólników zmieniających skład zarządu, kwestionowanych przez część wspólników w kolejnych postępowaniach sądowych zmierzających do uchylenia względnie stwierdzenia nieważności uchwał?"

podjął uchwałę:

Zarząd nie może działać za spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w postępowaniu o udzielenie zabezpieczenia, którego przedmiotem jest roszczenie osoby odwołanej z zarządu o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwał zgromadzenia wspólników o zmianach w składzie zarządu. W takim przypadku ma zastosowanie art. 253 § 2 k.s.h.;
odmawia podjęcia uchwały w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

W dniu 20 marca 2015 r. zgromadzenie wspólników Przedsiębiorstwa Gospodarki Wodno-Ściekowej G. Sp. z o.o. z siedzibą w S. podjęło uchwały o odwołaniu A. W. z zarządu oraz o powołaniu K. B. w miejsce A. W. w skład zarządu, obok dwóch pozostałych, dotychczasowych jego członków, Z. P. i M. S.

A. W., J. W. i M. W. - wspólnicy spółki - postanowili wytoczyć powództwo przeciwko spółce o stwierdzenie nieistnienia lub nieważności albo o uchylenie wymienionych uchwał i złożyli w związku z tym wniosek o udzielenie zabezpieczenia ich roszczenia m.in. przez wstrzymanie wykonalności uchwał.

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 31 marca 2015 r. udzielił wnioskodawcom zabezpieczenia przez wstrzymanie wykonalności uchwał. Sąd Okręgowy stwierdził istnienie wymaganych przesłanek: uprawdopodobnienie - w szczególności przez wykazanie braku kworum przy podejmowaniu uchwał, których dotyczy zabezpieczone roszczenie - przysługiwania wnioskodawcom roszczenia podlegającego zabezpieczeniu oraz posiadanie przez wnioskodawców interesu prawnego w udzieleniu żądanego zabezpieczenia.

Spółka (obowiązana) zaskarżyła to postanowienie.

Wnioskodawcy (uprawnieni) w odpowiedzi na zażalenie podnieśli brak właściwej reprezentacji po stronie spółki. Wskazali, że pełnomocnictwo procesowe do reprezentowania spółki podpisali Z. P. i M. S. W ocenie wnioskodawców nie było to zgodne z art. 210 i 253 § 2 k.s.h., dlatego że trzeci członek zarządu, A. W., jest wnioskodawcą. Ocena o braku właściwej reprezentacji spółki znajduje, zdaniem wnioskodawców, potwierdzenie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 63/09 (OSNC 2010, nr 4, poz. 55).

W toku rozpoznawania zażalenia Sądowi Apelacyjnemu nasunęły się problemy, którym dał wyraz w przytoczonych wyżej pytaniach skierowanych do Sądu Najwyższego. Sąd Apelacyjny odnosząc się do problemów poruszonych w tych pytaniach, zauważył, że A. W. wskutek tego, iż postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia są natychmiast skuteczne, zachował w wyniku wydanego postanowienia o zabezpieczeniu status członka zarządu. Nie można jednak w

ocenie Sądu Apelacyjnego zaakceptować, aby zarząd z udziałem A. W. mógł mieć wpływ na reprezentację spółki, skoro A. W. występuje też po drugiej stronie sporu. Zarząd z jego udziałem mógłby nie być zainteresowany zaskarżeniem postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia. Według uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 63/09, zarząd spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie może działać za spółkę w sprawie o uchylenie uchwały zgromadzenia wspólników wytoczonej przez wspólnika będącego jednocześnie członkiem zarządu pozwanej spółki.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedmiotem zabezpieczenia mogą być nie tylko procesowe roszczenia pieniężne, ale i procesowe roszczenia niepieniężne. Zgodnie z art. 755 § 1 k.p.c., jeżeli przedmiotem zabezpieczenia jest procesowe roszczenie niepieniężne, sąd udziela zabezpieczenia w taki sposób, jaki stosownie do okoliczności uzna za odpowiedni. W dalszej części tego przepisu zostały podane przykładowo możliwe sposoby zabezpieczenia. Wymieniono tam m.in.: zabezpieczenie przez unormowanie praw i obowiązków stron lub uczestników postępowania na czas trwania postępowania, zabezpieczenie przez zawieszenie postępowania egzekucyjnego lub innego postępowania zmierzającego do wykonania orzeczenia, zabezpieczenie przez nakazanie wpisania stosownego ostrzeżenia w księdze wieczystej lub we właściwym rejestrze. Sposoby zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych są określone także w przepisach szczególnych, np. według art. 268 k.s.h., sąd w celu zabezpieczenia powództwa o wyłączenie wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może z ważnych powodów zawiesić wspólnika w wykonywaniu jego praw udziałowych.

Nie budzi wątpliwości, że także - mające niepieniężny charakter - procesowe roszczenia o uchylenie uchwały wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 249-251 k.s.h.) oraz o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 252 k.s.h.) mogą być przedmiotem zabezpieczenia (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2013 r., III CZP 13/13, OSNC 2014, Nr 3, poz. 23).

Wywołuje jednak zastrzeżenia dopuszczona w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2010 r., III CZP 49/10 (OSNC 2011, Nr 1, poz. 7), możliwość zabezpieczenia roszczenia o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przez zawieszenie postępowania rejestrowego dotyczącego wpisu zmian w składzie organów spółki. Jakkolwiek art. 755 § 1 k.p.c. dopuszcza zabezpieczenie procesowego roszczenia niepieniężnego w każdy sposób adekwatny w danych okolicznościach do treści tego roszczenia, to jednak w piśmiennictwie trafnie podniesiono brak kompetencji innego sądu niż prowadzący postępowanie rejestrowe do zawieszenia postępowania rejestrowego. Cel przyświecający temu rozstrzygnięciu można przy tym osiągnąć w inny sposób: przez udzielenie - jak w niniejszej sprawie - zabezpieczenia polegającego na wstrzymaniu skuteczności zaskarżonych uchwał.

Udzielenie zabezpieczenia powództwu o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwał wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w przedmiocie zmian w składzie zarządu przez - tak jak w niniejszej sprawie - wstrzymanie wykonalności tych uchwał należy uznać za - co do zasady - dopuszczalne; z zastrzeżeniem jedynie natury terminologicznej - że nie chodzi tu w istocie o wstrzymanie wykonalności zaskarżonych uchwał, lecz o wstrzymanie ich skuteczności.

Uchwały w przedmiocie zmian w składzie zarządu wywierają skutek prawny z chwilą podjęcia. Do wywołania przez nie skutku prawnego nie jest potrzebny żaden inny, dodatkowy akt, w tym wpis do rejestru. Nie można więc mówić o wykonaniu uchwały w przedmiocie zmian w składzie zarządu w sensie oznaczającym dokonanie na jej podstawie wpisu w rejestrze lub podjęcie jakiegoś innego działania w celu wywołania przez nią skutku prawnego. Omawiane zabezpieczenie spowoduje wstrzymanie skuteczności uchwały. Uchwała w wyniku udzielenia zabezpieczenia od chwili jej podjęcia aż do ustania zabezpieczenia będzie pozostawać bez wpływu na skład zarządu. Osoba odwołana z zarządu przez czas trwania zabezpieczenia będzie mieć nadal status członka zarządu, a osoba powołana nie uzyska w tym czasie tego statusu, z wszystkimi tego konsekwencjami w zakresie związanym z prowadzeniem spraw spółki i reprezentacją spółki. Postanowienie o udzieleniu omawianego zabezpieczenia

zaopatrzone we wzmiankę o wykonalności (art. 743 § 2 k.p.c.) stanowi zarazem przeszkodę do dokonania wpisu uchwalonej zmiany w składzie zarządu w rejestrze. Choć bowiem wpis zmiany do rejestru ma jedynie charakter deklaratoryjny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2003 r., V CK 198/02), to jednak jest wymagany przez ustawę (art. 168 k.s.h.) i ma duże znaczenie dla bezpieczeństwa obrotu prawnego. Omawiane zabezpieczenie sprawia, że przez czas jego trwania zaskarżona uchwała nie może stanowić podstawy wpisu uchwalonej zmiany do rejestru.

Zabezpieczenie zastosowane w sprawie należy więc do kategorii zabezpieczeń antycypacyjnych, polega bowiem na udzieleniu uprawnionemu tymczasowo z wyprzedzeniem takiej ochrony, jaką ma mu zapewnić przyszłe orzeczenie rozstrzygające o zabezpieczonym roszczeniu procesowym.

Wpływ zastosowanego zabezpieczenia podobnie jak zaskarżonych uchwał na obsadę zarządu spółki występującej w roli obowiązanego w postępowaniu zabezpieczającym i zarazem pozwanego w postępowaniu rozpoznawczym, z którym związane jest orzeczone zabezpieczenie, oraz ujawniający się zarówno w postępowaniu rozpoznawczym, jak i w postępowaniu zabezpieczającym, konflikt interesów osób wchodzących w skład zarządu spółki z interesami przeciwników procesowych spółki, mogący przekładać się, z uszczerbkiem dla spółki, na konflikt interesów samej spółki z interesami osób wchodzących w skład zarządu spółki, sprawia, że istotnego znaczenia nabiera tu kwestia, kto w postępowaniach, mających za przedmiot takie zabezpieczenie, jest właściwy do reprezentowania spółki występującej w roli obowiązanego; właściwość zarządu, umocowanego co do zasady do reprezentowania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością także w odniesieniu do czynności sądowych (art. 201 i 204 k.s.h.), wydaje się w tych okolicznościach wysoce wątpliwa. Wskazana kwestia jest zasadniczym problemem na tle pytań przedstawionych Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia przez Sąd Apelacyjny na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Postępowanie zabezpieczające wszczęte przed (w takim razie ma zastosowanie art. 733 k.p.c.) lub w toku postępowania rozpoznawczego pełni w stosunku do postępowania rozpoznawczego funkcję pomocniczą. Pozostaje

z nim w bezpośrednim i ścisłym związku. Ze względu na ścisły związek postępowania o zabezpieczenie roszczenia o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwał zgromadzenia wspólników w przedmiocie zmian w składzie zarządu, dochodzonego przez osobę, która została odwołana z zarządu, z postępowaniem rozpoznawczym w przedmiocie uchylenia lub stwierdzenia nieważności takich uchwał, należy kwestię reprezentacji spółki w postępowaniu zabezpieczającym, mającym za przedmiot roszczenie o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwał wprowadzających zmiany w składzie zarządu dochodzone przez osobę odwołaną z zarządu, rozstrzygnąć analogicznie do rozwiązania przyjmowanego w odniesieniu do reprezentacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w sprawie o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwał zgromadzenia wspólników, wytoczonej przez wspólnika będącego członkiem zarządu pozwanej spółki.

W powoływanej uchwale z dnia 22 października 2009 r., III CZP 63/09, Sąd Najwyższy przyjął, że zarząd spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie może działać za spółkę w sprawie o uchylenie uchwały zgromadzenia wspólników, wytoczonej przez wspólnika będącego jednocześnie członkiem zarządu pozwanej spółki. W uzasadnieniu uchwały wyjaśnił, że możliwość działania zarządu za spółkę w sprawie o uchylenie uchwały zgromadzenia wspólników, wytoczonej przez członków zarządu - wszystkich lub jedynie niektórych, choćby tylko jednego z nich - wyłącza z wynikającej z art. 201 i 204 k.s.h. ogólnej kompetencji zarządu do reprezentowania spółki przepis art. 253 § 2 k.s.h. Przepis ten stanowi, że jeżeli w sporze dotyczącym uchylenia lub stwierdzenia nieważności uchwały wspólników zarząd nie może działać za spółkę, a brak jest uchwały wspólników o ustanowieniu pełnomocnika, sąd właściwy do rozstrzygnięcia powództwa wyznacza kuratora spółki. W ocenie Sądu Najwyższego wyrażonej w omawianej uchwale, potencjalne niebezpieczeństwo kierowania się przez członka zarządu w takiej sprawie własnym interesem z uszczerbkiem dla interesów spółki sprzeciwia się działaniu zarządu za spółkę, co oznacza, że zarząd nie może działać w rozumieniu art. 253 § 2 k.s.h. w takiej sprawie za spółkę; spółka powinna być w takiej sprawie reprezentowana przez pełnomocnika lub kuratora, o których mowa w art. 253 § 2 k.s.h. Artykuł 253 § 2 k.s.h. jest wyrazem ogólniejszej myśli, znajdującej wyraz także w art. 210 k.s.h.

(zob. ponadto uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., III CZP 57/15, nawiązujące w szerzej ujętych rozważaniach do obu tych przepisów).

Racje przyświecające uchwale Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 63/09, są niewątpliwie aktualne także w przypadku spraw o uchylenie uchwały zgromadzenia wspólników, w których wspólnik będący jednocześnie członkiem zarządu pozwanej spółki jest jednym tylko z powodów, jak i w przypadku wszystkich spraw o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników, w których powodami - jedynymi lub niektórymi - są członkowie zarządu.

Wobec związku, jaki zachodzi pomiędzy postępowaniem o zabezpieczenie procesowego roszczenia o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwał zgromadzenia wspólników w przedmiocie zmian w składzie zarządu, dochodzonego przez osobę, która została odwołana z zarządu, a postępowaniem rozpoznawczym w przedmiocie uchylenia lub stwierdzenia nieważności takich uchwał, należy rozstrzygając wskazaną wyżej kwestię dotyczącą reprezentacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w postępowaniu zabezpieczającym przyjąć, z tych samych przyczyn, co leżące u podstaw uchwały z dnia 22 października 2009 r., III CZP 63/09, że zarząd nie może działać za spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w postępowaniu o zabezpieczenie powództwa o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwał zgromadzenia wspólników, wytoczonego przez osobę odwołaną z zarządu samodzielnie lub wspólnie z innymi osobami legitymowanymi do tego w myśl art. 250 k.s.h. lub art. 252 § 1 w związku z art. 250 k.s.h. W przypadku mającego charakter antycypacyjny zabezpieczenia przez wstrzymanie skuteczności zaskarżonych uchwał przyczyny te zachowują pełną aktualność.

Mając to na względzie, rozstrzygnięto wskazaną wyżej kwestię, dotyczącą reprezentacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w postępowaniu zabezpieczającym, jak w uchwale (art. 390 § 1 k.p.c.). Co do ewentualnej nieważności postępowania z powodu braku prawidłowej reprezentacji, należy podzielić pogląd, że jeżeli prawidłowość reprezentacji strony jest przedmiotem sporu, strona, której ten spór dotyczy, powinna być traktowana jako właściwie

reprezentowana dopóty, dopóki brak prawidłowej jej reprezentacji nie zostanie prawomocnie przesądzony.

W pozostałym zakresie pytania przedstawione Sądowi Najwyższemu przez Sąd Apelacyjny na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. nie odpowiadały wymaganiom tego przepisu (co do tych wymagań zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2010 r., III CZP 17/10). Brak w części pytań zagadnień prawnych budzących poważne wątpliwości w rozumieniu tego przepisu uzasadniał odmowę podjęcia w tym zakresie uchwały (art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U. 2013.499 ze zm.).

eb